

Oikeudenmukainen matkailu* Palestiinassa *Toisenlainen matkailu on mahdollista*

Rami Kassis, johtaja, ATG, heinäkuu 2006

© Rami Kassis, Alternative Tourism Group (www.atg.ps) ja Pyhä Maa (www.pyhamaa.net), 2010.

Tutkielma kirjoitettu osana Matkailun, pyhiinvaelluksen ja kulttuuriperinnön kehittämisen maisteriohjelmia (MAPT, Bethlehem TEMPUS Programme). London Metropolitan University, Beetlehemin yliopisto, Joensuun yliopisto.

*Kirjoittajan käyttämä termi on 'justice tourism', oikeudenmukainen tai oikeudenmukaisuusmatkailu, jolla tarkoitetaan, että matkailulla pyritään toteuttamaan ja saamaan aikaan oikeudenmukaisuutta ja kestävää kehitystä laajemmin paikallisyhteisössä samalla, kun huolehditaan siitä matkailua toimintana toteutetaan 'oikeudenmukaisesti'. Suomessa käytetty käsite 'reilu matkailu' vastanee kirjoittajan ajatusta siitä mitä 'justice tourism on. Käännöksessä käytetään termiä oikeudenmukainen matkailu (vaikka se ei täysin vastaa käsitettä justice tourism). *Kääntäjä.*

Oikeudenmukainen matkailu: johdanto

Matkailun on elinkeino, jonka merkitys maailmassa lisääntyy jatkuvasti. Historiallisena ilmiönä matkailun kehittyminen on ennennäkemätön. Matkailu mahdollistaa kontaktit kansojen välillä tavalla, jota aikaisemmin ei voitu kuvitella. Matkailu voi olla väline kulttuurien välisen vaihdon ja keskinäisen ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden edistämiseen. Matkailun kautta jokaiselle voi olla mahdollista kohdata maailmassa oleva erilaisuus, ainutlaatuisuus ja moninaisuuden rikkaus. Matkailun on merkittävä tekijä paikallisen taloudellisen kehityksen veturina. Se synnyttää työpakkoja, infrastruktuurin kehittämistä, taloudellista kasvua ja vakautta.

Ihanteen usein tuhoaa epätasapaino varakkaiden länsimaisten vieraiden ja köyhän paikallisväestön välillä. Paikallinen kulttuuri leimautuu helposti vähäarvoisemmaksi. Sen sijaan, että matkailu edistäisi kulttuurien vuorovaikutusta, vääristynyt matkailun kehitys synnyttää ja vahvistaa eriarvoisuutta ja rapauttaa paikallisväestön kulttuurista omanarvontuntoa. Seurauksena voi länsimaisen kulttuurin omaksuminen ja paikallisen elämäntavan hylkääminen tai toisaalta vihan tunteita ja konflikti länsimaista vaikutusta kohtaan. Massaturismin ehdoilla tapahtuva kehitys voi vakavasti järkyttää paikallisen väestön elämäntapaa. Tällöin myös usein sivuutetaan paikallinen palveluntarjonta ja paikallisyhteisöt kouluineen ja pyhine paikkoineen. Paikallinen ympäristö nähdään kapeasti hyödynnettävänä resurssina.

Väestönkasvun myötä rikkaiden ja köyhien välinen kuilu kasvaa. Kuilu ja kärsimys synnyttävät vihaa ja torjuntaa, joka uhkaa kaikkien osapuolten pitkän tähtäimen etuja. Yksipuolinen matkailun kehittäminen liittyy myös ympäristön kuormittamiseen, joka näkyy ilmastomuutoksen, luonnonvarojen ehtymisen ja ympäristön tuhoutumisen muodossa. Nämä ovat taloudellisen globalisaation katkeria hedelmiä, jotka pakottavat ihmisiä ympäri maailman miettimään, kuinka voimme käyttää resursseja vastuullisesti jakaen niitä oikeudenmukaisesti ja kehittämällä demokraattisia järjestelmiä, jotka mahdollistavat muutoksen ja kestävä kehityksen.

Oikeudenmukainen matkailu (justice tourism) on tehokas keino, jonka avulla voidaan lisätä tietoa ja ymmärrystä, kasvattaa kansalaisia, luoda taloudellista kehitystä, suojella ympäristöä ja tukea kestävä kehitystä yleensäkin. Matkailun muodosta riippumatta matkailijan on tehtävä valintoja. Myös auringonpalvojat voivat edesauttaa kulttuurisen tasa-arvoisuuden ja paikallisen talouden kehitystä - tai sitten he voivat simänsä ummistuen olla osaa riistävää järjestelmää. Seikkailumatkailijat voivat tuhota luontoa tai osallistua sen suojelemiseen. Matkailijat, jotka ovat sitoutuneet sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen tukemiseen, voivat vaikuttaa positiivisesti niihin yhteisöihin, joissa he vierailivat. He voivat myös matkallaan hankkia tietoa ja ymmärrystä, jonka avulla ajan mittaan vahvistetaan tasa-arvoa, demokratiaa ja ihmisoikeuksien toteutumista kaikille maailman kansoille. Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten oikeudenmukainen matkailu (reilu matkailu, eettinen matkailu) voi kenties merkittävästi myötävaikuttaa rauhan ja oikeudenmukaisuuden toteutumiseen Palestiinassa ja Lähi-Idässä.

Jos Palestiina saa paikkansa maailman itsenäisten demokraattisten kansakuntien joukossa, maailman tunnustettava palestiinalaisten katkera historia Israelin miehityksen, väestön pakkosiirtojen ja ihmisoikeusloukkausten kourissa. Israelia on pidettävä vastuullisena tosiasiallisiin jatkuviin oikeudenloukkauksiin. Palestiinalaiset eivät pysty itse vapauttamaan itseään, perustamaan valtiota, kehittämään talouttaan. Kuten niin monen miehitysvallan alaisen kansan kohdalla on käynyt, myös palestiinalaiset tarvitsevat yksityisten ihmisten ja monien organisaatioiden apua saavuttaakseen päämääränsä.

Oikeudenmukaisen matkailun puolesta puhujat uskovat, että paras edistää tavoitteita on lisätä kulttuurien ja maiden välistä vuorovaikutusta henkilökohtaisella ja ruohonjuuritasolla. Kun ihmiset ovat nähneet ja kokeneet millainen Palestiina on ja tutustuneet palestiinalaisiin, eettiset matkailijat, luontomatkaajat, pyhiinvaeltajat ja ehkä jopa massaturistit, voivat palata kotimaahansa monta kokemusta rikkaampina ja alkaa purkaa niitä stereotyyppisiä kuvia, joilla länsimaissa halutaan kuvata palestiinalaisia.

Palestiina on räikeä esimerkki siitä, miten kansainvälinen yhteisö on epäonnistunut pyrkimyksissään taata yleismaailmallisesti ihmisoikeuksien toteutuminen. Näiden peruseriaatteiden turvaaminen ja toteuttaminen palestiinalaisten kohdalla on laiminlyöty. Meidän on kysyttävä: Millaisessa maailmassa haluamme elää? Haluammeko että maailmaa ohjaavat piilevät intressit tekopyhästi, kyynisesti ja reaalipolitiikan periaatteiden mukaan? Oikeudenmukainen matkailun on vastavoima taloudelliselle ja poliittiselle hyväksikäytölle ja näköalattomuudelle.

Massaturismi

Massaturismi on synnyttänyt sosiaalisia, kulttuurisia, taloudellisia ja ympäristöongelmia kaikkialla maailmassa missä sitä on harjoitettu. Se vahingoittaa paikallista väestöä syrjäyttämällä heidän intressinsä ja sulkemalla heidät (uuden) matkailutalouden ulkopuolelle. Pahimmassa tapauksessa siihen liittyy aktiivisia ihmisoikeusloukkauksia. Massaturismi on kapitalistista liiketoimintaa, joka lähtee yksipuolisesta taloudellisen voiton tavoittelusta. Massaturismi ei itse pyri ottamaan huomioon paikallisyhteisöjä ja turvaamaan resursseja, joita käyttää voitontavoittelussaan. Usein matkanjärjestäjien tulovirrat syntyvät lähtömaassa asiakkailta veloitetun maksujen kautta. Paikallisille palveluntarjoajille maksetaan minimaalisia korvauksia majoituksesta, kuljetuksesta ja ruokahuollosta ryhmille. Näin pyritään minimoimaan kohdemaahan tuleva rahavirta. Siellä missä vierastyövoima muodostaa huomattavan työvoimareservin, paikalliset ihmiset voivat jäädä kokonaan matkailutalouden ulkopuolelle. Esimerkiksi joissakin arabimaissa vierastyöläiset jopa puetaan paikalliseen asuun, kun heitä käytetään ohjelmajärjestäjien tuotannossa. Paikallisella beduiiniväestö eristetään matkailijoista. Kaupat eivät myy paikallisia tuotteita vaan halvalla muualla tuotettuja käsitöitä. Paikallistuntemusta ei hyödynnetä vaan tukeudutaan ulkomaisten oppaiden osaamiseen. Tällaiset käytännöt ovat vahingollisia paitsi paikallisväestölle, myös matkailuelinkeinolle itselleen.

Oikeudenmukainen matkailu kehityksen välineenä

Oikeudenmukaista (eettistä) matkailua on kehitettävä vastavoimaksi massaturismille. Näin voidaan ehkäistä matkailun negatiivisia vaikutuksia suunnittelemalla ja sääntelemällä matkailua paikallisväestön tarpeet samalla huomioiden. Taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävä kehityksen sekä ympäristön suojelun tulee olla ensisijainen päämäärä. Paikalliset palveluntarjoajat pystyvät tässä ympäristössä kilpailemaan ulkopuolisten

sijoittajien ja palveluntarjoajien kanssa ja hyötymään matkailun tulovirroista.

Vuorovaikutus paikallisyhteisön kanssa oikeudenmukaisessa, kestävässä, matkailussa tapahtuu seuraavilla toisiinsa linkittyvillä tasoilla:

1. Oikeudenmukainen matkailu ja sosioekonominen kehitys

Matkailulla ja sen tuomilla tuloilla voi olla tärkeä rooli pyrittäessä parantamaan elintasoa, koulutusta ja väestön terveydentilaa. Nämä kehitysvaikutukset tapahtuvat sen myötä saatujen lisäresurssien ja parantuneen työllisyyden myötä. Toisaalta kestävä kehityksen turvaamiseksi, matkailun kehitystä on säänneltävä ja sen rinnalla on pyrittävä turvaamaan matkailusta riippumattomien elinkeinojen kehitys. Paikallinen tuotanto, joka voi kehittyä matkailusta riippumatta on edellytys tasapainoiselle kehitykselle. On löydettävä keinot, jolla merkittävä osa väestöstä on osallinen matkailupalvelujen tuotantoon niin että kulttuuri- ja luonnonarvojen säilyminen samalla turvataan. Matkailun kehityksen on toisin sanoen oltava kiinteä osa laajempaa kestävä kehityksen strategiaa.

Oikeudenmukainen matkailu ei tue sosioekonomista kehitystä pelkästään synnyttämällä kysyntää matkailupalveluille (opastetut retket, majoitus, käsityöt) vaan sillä voi olla myös laajempi talouskasvua ruokkiva vaikutus. Heijastusvaikutuksena matkailutulo vahvistaa paikallistaloutta yleensä ja lisää taloudellista aktiivisuutta. Oikeudenmukainen matkailu lisää ja tukee paikallista tuotantoa, parantaa vaihtotasetta ja lisää tuloja. Matkailun vaikutuksesta saadaan aikaan parannuksia kaikki käyttäjiä palvelevaan infrastruktuuriin ja aluekehitysprojektit pystytään toteuttamaan tasapuolisemmin niin että asuin ympäristön tila ja elämän laatu paranee. Oikeudenmukainen matkailu lisää verotuloja, synnyttää työpaikkoja ja auttaa säilyttämään entisiä sekä lisää kansantuotteen kasvua.

2. Oikeudenmukainen matkailu ja köyhyyden torjunta

Köyhyyden poistaminen on missä tahansa yhteisössä kokonaisvaltainen ja pitkäaikainen prosessi. Onnistuakseen se vaatii monipuolisia poliittisia, taloudellisia ja ympäristönsuojelutoimenpiteitä. Prosessin kuluessa saatetaan joutua kyseenalaistamaan esimerkiksi monikansallisten yritysten ja kansainvälisten rahoituslaitosten intressejä, jotka usein vahingoittavat paikallistaloutta ja ympäristöä maksimoidakseen ulkomaisten osakkeenomistajan ja hallitusten voitot ja poliittiset hyödyt.

Köyhyysongelmaa ei voida hoitaa puuttumatta köyhyyden syihin. Oikeudenmukainen matkailu voi olla keskeisessä roolissa näissä ponnistuksissa. Sen avulla voidaan ohjata kysyntää paikallisiin tuotteisiin ja palveluihin valistamalla matkailijoita. Oikeudenmukaisen matkailun toimijoiden on syytä huomioida seuraavat strategiat, jos ne haluavat toiminnallaan vähentää köyhyyttä kohteessa:

- i. Luopumalla massaturismin käytännöistä ja soveltamalla paikallista kysyntää lisääviä käytäntöjä tulee jatkuvasti pyrkiä voimaannuttamaan paikallisyhteisöjä.
- ii. Tulee käynnistää ohjelmia ja koordinoita toimenpiteitä, joilla varmistetaan marginaaliryhmien (usein esimerkiksi naiset) tuleminen matkailutaloudesta osallisiksi.
- iii. Tulee luoda kansainvälisiä oikeudenmukaisen matkailun järjestöjä, jotka tulevat mukaan keräämään ja kohdentamaan resursseja näiden toimenpiteiden tukemiseksi.
- iv. Vaihtoehtoisten matkailutoimijoiden täytyy toimia määrätietoisesti, että periaatteet muuttavat käytännöksi kunkin omissa yhteiskunnassa.

Oikeudenmukainen matkailu voi lisätä köyhyyden ja sen syiden ymmärtämistä. Sen avulla voidaan paljastaa ylikansallisten toimijoiden paikallistalouksia riistävät käytännöt ja synnyttää painetta niiden muuttamiseksi. Keskeisessä roolissa ovat tiedostavat matkailijat ja heidän toimintansa mielipidevaikuttajina kotimaassaan.

3. Ympäristönsuojelu ja oikeudenmukainen matkailu

Oikeudenmukainen matkailu tukee luonnonarvojen säilyttämistä huomioonottaen luonnon kantokyky. Sen tavoitteena on vahingollisten ympäristövaikutusten vähentäminen ja sen varmistaminen että matkailijoiden ympäristöjalanjälki kohteessa on mahdollisimman pieni. Oikeudenmukainen matkailu huolehtii siitä, että matkailijat tiedostavat paikalliset ympäristön suojelutarpeet ja toimivat vastuullisesti. Esimerkkinä Palestiinasta, matkailijat eivät välttämättä säästeliään veden käytön merkitystä, ellei heille kerrota kuinka vähäiset palestiinalaisten käytössä olevat vesivarat ovat.

4. Kulttuuriperinnön suojeleminen ja oikeudenmukainen matkailu

Oikeudenmukaisen matkailun motiivina on halu nähdä perinteisiä kulttuureja ja kokea paikallista elämänmuotoa, kulttuuriympäristöä ja tapoja. Se on reaktio stereotyyppiselle ja pinnalliselle kulttuurien kuvaamiselle ja perusteettomalle ja mielivaltaiselle erottelulle omaan ja vieraaseen, kehittyneeseen ja prmitiiviseen. Se haastaa matkailijan sukeltamaan paikalliseen elämäntapaan, oppimaan paikallisista arvoista ja perinteistä ja tutustumaan poliittisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Se on paljon enemmän kuin vierailua historiallisilla ja uskonnollisilla pakoilla - siinä pyritään löytöretkelle yhteiskuntaan ja kulttuuriin, joka on synnyttänyt nuo paikat.

Oikeudenmukainen matkailu edistää paikallisten asukkaiden osallisuutta historiallisten ja kulttuuriarvojen suojelemaan ja siitä päättämiseen. Näin varmistetaan, että matkailu nähdään paikallisesti mahdollisuutena ja että kulttuurin säilyttäminen ja tulojen lisääminen eivät ole toisensa pois sulkevia vaihtoehtoja. Se voi myös auttaa säilyttämään ja uusintamaan kulttuurisia käytäntöjä ja taiteellista luovuutta. Näin perinteet, jotka muuten saattaisivat kuolla voivat säilyä.

Oikeudenmukainen matkailu Palestiinassa

1. Historiallinen tausta

Palestiinan alue on aina ollut poliittisen, hengellisen ja kulttuurielämän keskuksena alueella. Noin 3000 e.Kr. alkoi seemiläisten kansojen muutto alueella Arabian niemimaalta. Amoriitit ja kanaanilaiset muuttivat alueelle. Heitä seurasivat jebusiitit, aramiitit ja moabiitit, ammoriitit ja nabatealaiset. Heparalaiset tulivat vuonna 1020 e.Kr.

Maan uskomattoman rikas arkeologinen perintö todistaa monista kulttuurivaikutteista eri aikakausina. Lukemattomilla kaivauksilla on löydetty valtavat määrät esineistöä: muinaisia työkaluja, astioita, veistoksia, mosaiikkeja, piirroksia, asuinluolia, hautoja, temppelileitä ja alttareita, linnoituksia ja jopa kokonaisia kaupunkeja.

Maantieteellisen sijaintinsa vuoksi maa on ollut linkki Euroopan, Afrikan, Arabian niemimaan ja Aasian sekä monien eri sivilisaatioiden välillä kautta

aikojen. Palestiinassa ovat siten vaikuttaneet monet eri kulttuurit, jotka puolestaan ovat omaksuneet vaikutteita sieltä. Esimerkkeinä tästä ovat muinaiset luomismyytit, jotka löytyvät samankaltaisina Irakista, Persiasta, Kreikasta ja Palestiinasta.

Yhteiskunnan kehittyessä taloudellisesti ja kulttuurisesti, myös epistemologia muuttui ja kypsyi. Vuorollaan syntyi kolme monoteistista uskontoa: juutalaisuus, kristinusko ja islam. Palestiinalla on ollut keskeinen rooli näiden uskontojen synnyssä ja kehityksessä. Juutalaisuus ilmenee Palestiinassa n. 1000 e.Kr ja kristinusko syntyi Jeesuksen vaikutuksesta - lähtökohtana Jeesuksen syntymä Beethlehemissä. 800-luvulla Islam profeetta Muhammedin myötä islam sai alkunsa Arabian niemimaalla. Muslimit valtasivat Palesiinan vuonna 636. Siitä lähtien Palestiina oli islamilaisen hallinnon alainen lukuunottamatta 200 vuotta kestänyttä ristiretkiä 1000-luvulta alkaen. Useimmat Palestiinan arabit eivät ole valloitusten aikana tulleiden jälkeläisiä vaikka sekoittuivatkin ja integroituivat tulijoihin. Heidän yhteytensä maahan periytyy Palestiinan asutuksen alkuaikoihin.

Viime aikoihin asti, Palestiinan historiaa kirjoittivat eurooppalaiset ja amerikkalaiset arkeologit ja historioitsijat. Erityisesti 1800-luvulla heidän näkökulmansa alueen historiaan oli hyvin kapea raamatunhistoriallinen näkemys, jossa tutkimuksen tehtävänä oli todistaa Raamatun kirjoitusten paikkansapitävyys.

Raamattu-keskeinen näkemys johti kaiken sen aineiston sivuuttamiseen, joka todisti Palestiinan sivilisaation historiallisesta syvyydestä, rikkaudesta ja kulttuurisesta moninaisuudesta. Näin sivuutettiin [monien kansojen] saavutukset arkkitehtuuriin, maatalouden, talouden ja taiteen alalla. Länsimaisten tutkijoiden pyrkimyksenä oli perustella ja oikeuttaa Euroopan valtioiden siirtomaavalta Lähi-Idässä, Afrikassa ja Aasiassa. Sionismi palveli näitä imperialistisia hegemoniapyrkimyksiä. Synnyttiin keinotekoinen yhteys poliittisen sionismin pyrkimysten ja juutalaisen kulttuurin ja uskonnon välillä koskien Palestiinaa. Juutalaiset ja juutalainen kulttuuri ovat olleet osa Palestiinan kulttuurin kehitystä ja sivilisaatiota. Nyt kuitenkin luotiin asiayhteyksiä, joilla haluttiin oikeuttaa Palestiinan haltuunotto vääntämällä, että Palestiinan asukkaat olivat vasta tulleet alueelle ja että heillä ei ollut minkäänlaista oikeutta maahan. Synnyttiin historiallinen myytti, jonka mukaan Palestiinan historia alkaa vasta juutalaisuuden synnyssä.

Ideologinen kylvä onnistui ja johti vuonna 1948 Israelin valtion perustamiseen ja 750 000 palestiinalaisen karkotukseen kotiseudultaan ja palestiinalaisten joukkomurhiin. Vuodesta 1967 palestiinalaiset ovat eläneet omilla Israelin valtion laittomasti miehittämällä alueillaan.

2. Israelin toimenpiteet matkailun estämiseksi Palestiinalaisalueilla

Siirtomaavallalle tyypilliseen tapaan, sionistiliikkeen keskeisenä tavoitteena on ollut vähätellä ja poistaa alkuperäisten asukkaiden historia Palestiinassa. Näin pyritään perustelemaan palestiinalaisten oikeuksien riisto ja kieltämään heiltä oikeus kotiin paluuseen.

Israelin perustamisesta asti Israelin matkailutoiminnan tehtävänä on ollut levittää väärennettyä historiaa. Siten matkailusta Israelissa tuli osa nationalistista projektia, jolla rakennetaan historiallista myyttiä ja perustellaan [Palestiinalaisalueiden laitoita] miehitystä. Israelin-Palestiinan konfliktin yhteydessä Israelin massaturismi toimii Palestiinalaisten riiston taloudellisenä, poliittisena ja ideologisena tukipylväänä. Israel ylläpitää lähes täydellistä matkailumonopolia. Se käyttää Palestiinan resursseja ja kohteita samalla kun estää tietoisesti palestiinalaisia hyötymästä matkailusta taloudellisesti, poliittisesti ja sosiaalisesti. Matkailijoita saavat ottaa vastaan ainoastaan Israelin valtion hyväksymät matkaoppaat, jotka kertovat tarinasta vain toisen puolen: sen joka perustelee palestiinalaisten sortajan toimet. Missään vaiheessa matkailijoiden ei annettu kuulla palestiinalaisten tarinaa - saatikka sitten tavata palestiinalaisia.

Matkailijoita ei lainkaan päästetty palestiinalaisalueille paitsi poikkeustapauksissa, kun matka palveli poliittisia ja ideologisia päämääriä. Beethlehem sisältyi matkaohjelmiin vain poikkeuksellisesti ja silloinkin ainoastaan lyhyt käynti syntymäkirkossa. Koska Palestiinan kaupunkeja ja kyliä ei edes merkitty matkailukarttaan, useimmat matkailijat eivät edes tieneet käyneensä Israelin alueen ulkopuolella.

Näiden toimien tarkoituksena oli luoda matkailijoille käsitys, että juutalaiset olivat maan ainoat asukkaat. Israelin hallituksen kannalta oli mahdoton ajatus, että matkailijat tapaisivat palestiinalaisia. Nämä kertoisivat menneisyydestään, kärsimyksistään, kulttuuristaan ja perinteistään ja elämästään. Eristämisstrategiaa toteutettiin monin eri tavoin, mm. estämällä palestiinalaisilta toiminta matkaoppaina Länsirannalla tai Gazassa. Israelilainen poliitikko Moshe Dayan totesi, että ennemmin antaisi palestiinalaisen lentää suihkukoneella kuin toimia matkaoppaana. Tämä rajoitus asetettiin 1967 ja poistettiin Oslon sopimuksen peusteella 1990-luvun puolivälissä.

Myös matkailun infrastruktuurin rakentaminen palestiinalaisalueilla estettiin kokonaan. Israel jarrutti hotellien rakentamista, että matkailijat eivät oleskeli alueella. Perusinfrastruktuurin heikko kunto oli myös matkailun kannalta keskeinen ongelma. Vuodesta 1967 palestiinalaiset velvoitettiin maksamaan veroja Israelin valtiolle, mutta heille ei koskaan tarjottu palveluja verojen vastineeksi. Tiet ja jalkakäytävät olivat aina huonossa kunnossa samoin sanitaatio. Tienviittoja ja kaupunkien nimikylttejä ei pidetty yllä vaikka olisi ollut kysymys historiallisista ja raamatun ajan kohteista. Niissä tapauksissa kun Palestiinan kaupunkien ja kylien nimikylttejä oli, siirtokuntalaiset turmelivat ne.

Paitsi että useimmat matkailijat eivät koskaan tulleet tietoisiksi Palestiinan kulttuurisesta rikkaudesta, heille tarjottiin täysin vääristynyttä kuvaa palestiinalaisista. On yleisesti tunnettu, että israelilaiset matkaoppaat oman yhteiskuntansa käytännön mukaisesti levittivät yleisesti ksenofobisia ja stereotyyppisiä käsityksiä palestiinalaisista. Selostuksissa kuvattiin arabeja likaisiksi, aloitekyvyttömiksi, hyväksikäyttäjiksi ja takapajuisiksi. Matkailijat omaksuivat nämä esitetyt käsitykset ja levittivät niitä kotimaassaan. Näin heistä tuli omalta osaltaan Israelin propagandan levittäjiä - usein ilman että itse olisivat tiedostaneet missä määrin heitä hyväksikäytettiin.

Palestiinan matkailussa oli lyhyt kehityskausi Oslon rauhansopimuksen jälkeen 1993. Tuolloin peustettiin Palestiinalaishallinto ja matkailuministeriö. Matkailuelinkeino kasvoi merkittävästi. Ennen toisen al-Aqsan intifadan alkamista syyskuussa 2000, matkailijoiden määrä lähes kaksinkertaistui saavuttaen 105 000 matkailijaa kuukaudessa. Hotellikapasiteetti nousi 2500:sta 6000 huoneeseen ja käyttöaste kohosi 60 %:in. Maassa toimi yli sata matkanjärjestäjää ja heidän käytössään oli 230 modernia linja-autoa ja 231 virallista opasta. Matkailusta tuli Palestiinan talouden keskeinen kasvusektori, jonka osuus BKT:sta kohosi 7-10 prosenttiin. Matkailun työllisyysvaikutus oli 10 000 työpaikkaa. Kehitys pysähtyi toisen intifadan [palestiinalaisten kansannousun] käynnistyttyä vuonna 2000.

3. Matkailun kehitys al-Aqsan intifadan jälkeen

Ariel Sharonin provokatiivinen käynti Tempelivuorella (Haram al-Sharif) käynnisti palestiinalaisten toisen intifadan. Tapahtumat tuhosivat Palestiinan matkailuelinkeinoon lähes täydellisesti. Israelin hallituksen pyrkimykset kansannousun hillitsemiseksi kohdistuivat erityisesti matkailuelinkeinoon. Rauhansopimuksen perusteella avattu Gazan kansainvälinen lentokenttä pommitettiin hajalle ja suljettiin. Liikkumista rajanylityspisteden kautta rajoitettiin merkittävästi. Palestiinalaisten turistibussien ja oppaiden pääsy Israelin puolelle ja mm. Itä-Jerusalemiin pyhille paikoille estettiin. Matkailijaryhmien oli vaikeaa tai mahdotonta päästä vierailemaan palestiinalaisalueilla olevissa kohteissa. Israelin pommitukset palestiinalaisalueilla kohdistuivat asuinalueiden ja kauppakeskusten ohella pyhiin paikkoihin kuten Beethlehemin syntymäkirkkoon, Neitsyt Marian kirkkoon Beit Jalassa,

Latinalaiskirkkoon Beit Haninassa ja Hebronin vanhaan kaupunkikeskustaan.

Israel käynnisti järjestelmällisen kampanjan Palestiinan infrastruktuurin tuhoamiseksi. Tämän kampanjan erityisiä kohteita olivat myös hotellit. Israelin hyökkäyksessä Palestiinan kaupunkeihin vuonna 2002 monia hotelleja pommitettiin, ne räjäytettiin tai Israelin sotilaat ottivat ne haltuunsa. Näihin kuuluivat mm. Paradise Hotel ja Bethlehem Inn Beetlehemissä sekä City Inn Hotel Ramallahissa.

Kansannousun käynnistymisen jälkeen Israelin tavoite on pitää palestiinalaiset ja matkailijat erillään. Erityisesti tämä koskee matkailijoita, joita alkoi tulla solidaarisuus ja vapaaehtoisohjelmien kautta. Israel noudattaa edelleen tätä toimintamallia, jota toteutetaan estämällä pääsy palestiinalaisalueille, jotka tarvitsevat ulkopuolista apua. Israel myös karkoittaa solidaarisuusmatkailijoita Tel Avivin lentokentältä. Ne jotka pääsevät eteenpäin kokevat Israelin viranomaisten jatkuvaa häirintää ja kiusantekoa. Israel myös varoittaa matkailijoita menemästä palestiinalaisalueille ja pyrkii vahvistamaan lännessä syntyneitä käsityksiä palestiinalaisten muukalaisvihamielisyydestä.

Israelin rakentama erityismuuri on tuonut jatkuvasti uusia rajoituksia liikkumiseen. Sen takia on takavarikoitu palestiinalaisten maata. Matkailun kannalta se erottaa toisistaan oleellisesti yhteen kuuluvat uskonnolliset ja historialliset kohteet. Muuri on myös täydellisesti katkaissut perinteiset pyhiinvaellusreitit Pyhässä Maassa ja entisestäänkin vaikeuttanut matkailijoiden pääsyä Palestiinan kaupunkeihin.

Tässä tilanteessa, Oslon sopimuksen myötä tapahtunut kehitys on tuhatta ja on palattu alkupisteeseen. Tällä hetkellä alueella toimii 180 palestiinalaista matkapaista ja yli 4600 israelilaista opasta. Israelin matkailun liikevaihto on 2,4 miljardia euroa; Palestiinan matkailutulo on vain 3 % tästä.

4. Oikeudenmukaisen matkailun merkitys taistelussa Israelin apartheidia vastaan

Sionistien poliittinen ohjelma ja Israelin laiton miehitys ovat kokonaisuus, jonka kautta pyritään kirjoittamaan uudestaan Palestiinan historia ja romuttamaan palestiinalaisten identiteettiä. Siksi oikeudenmukainen matkailu on erittäin keskeinen tekijä maan ulkoisen kuvan rakentamisessa. Oikeudenmukainen matkailu voi olla väline, jolla Palestiinaa voidaan kehittää, vahvistaa kansallista omanarvontuntoa ja ylläpitää kulttuuri-instituutioita.

Oikeudenmukainen matkailu haastaa vierailijat tutustumaan poliittiseen todellisuuteen ja tekemään siitä johtopäätöksiä. Matkailijat voivat nähdä omin silmin, mitä nöyryytyksiä palestiinalaisten on kestättävä joka päivä. He myös näkevät, kuinka Israelin siirtokunnat pilkkovat Palestiinaa, kuinka pakolaiset kärsivät ja tutustuvat niihin ihmisoikeuksien loukkauksiin ja taloudellisiin ongelmiin mitä Israelin rakentama 'rotuerottelumuri' aiheuttaa. Miehitysvallan monitahoisesta ja kattavasta sortokoneistosta voi saada hyvän kuvan vain vierailemalla alueella. Oikeudenmukaisen matkailun toimijoiden toiveena on, että näistä kokemuksista syntyy halu auttaa ja vaikuttaa asioihin - sekä kotimaassa että Palestiinassa.

5. Matkailu ja Lähi-Idän rauha

Palestiinan tilanteeseen vaikuttaa määrävästi Yhdysvaltojen politiikka ja talousintressit. Yhdysvallat rahoittaa Israelia ja varustaa sitä sotilaallisesti. Näin [palestiinalaisalueiden] miehityksen ylläpitäminen tulee Israelille mahdolliseksi. Yhdysvaltojen jatkuva tuki Israelille ihmisoikeuksien, kansainvälisen oikeuden ja YK:n päätöslauselmien loukkauksista huolimatta todistaa, että Yhdysvaltojen toimintaa ohjaavat ainoastaan yksipuoliset etunäkökohdat.

Israelin ja Yhdysvaltojen hegemonia Lähi-Idässä lisääntyi merkittävästi Neuvostoliiton luhistuttua. Tuolloin Yhdysvallat jäi kansainvälisen politiikan kentälle ainoana supervaltana, joka katsoi oikeudekseen edistää omia etujaan riippumatta siitä miten laittomia tai epäsuosittuja sen toimenpiteet olivat. Luonnollisena vastareaktiona oli islamilaisen vastarinnan syntyminen. Tämän myötä Yhdysvallat koki Islamin, islamilaiset kansat ja islamilaisen terrorismin päiviviholliseksi.

Yhdysvallat jatkuvasti uhkaa hyökkäyksellä maita, jotka eivät toimi Lähi-Idässä sen edellyttämällä tavalla. Näitä maita ovat olleet Irak, Syyria, Libanon ja Iran. Palestiinalaiskysymys on keskeinen asia, joka vaikuttaa Yhdysvaltojen ja alueen valtioiden suhteisiin. On selvää, että Israelin-Palestiinan konfliktin ainoa mahdollinen ratkaisu on sellainen, jonka Yhdysvallat hyväksyy ja joka palvelee sen etuja alueella.

Ensimmäinen Persianlahden sota oli merkki tästä. Arabikansat kokivat sen tappiona. Sodan seurauksena Palestiinan johto taipui hyväksymään Madridin konferenssissa tehdyt ehdotukset, joiden pohjalta Israelin ja Yhdysvaltojen suunnittelemaa ratkaisumallia Oslon rauhansopimuksen ja 'tiekartan' muodossa lähdettiin toteuttamaan.

Vuoden 2001 syyskuun 11. iskut Yhdysvaltoihin vahvistivat merkittävästi lännessä jo vallitsevia käsityksiä Islamin ja islamilaisen kansojen yhteydestä terrorismiin. Seurauksena oli uskonnollisen, poliittisen ja kulttuurisen polarisoinnin ja eristäytymisen kierre. Yhdysvaltojen hyökkäys Irakiin vauhditti kehitystä entisestään. Palestiinalaiset ovat joutuneet tämän poliittisen pelin keskelle ja heidän asemansa on huonontumistaan huonontunut.

Länsimaiden kansalaiset ovat avainasemassa, kun arvioidaan Yhdysvaltojen ja Israelin asettamien tavoitteiden onnistumismahdollisuuksia. Toteutuakseen noudatettava politiikka tarvitsee kansalaisten tuen. Siksi lännessä pyritään valtavalla mediamylytyksellä luomaan sellainen kuva Lähi-Idän tilanteesta, joka oikeuttaa valitun poliittisen linjan toteuttamisen ja varmistaa kansalaisten tuen. Oikeudenmukainen matkailu voi olla keino, jolla saadaan kansalaiset ajattelemaan kriittisesti, valvutumaan poliittisesti ja lopulta aktiivisesti vastustamaan länsivaltojen ja Israelin tuhoisaa politiikkaa.

Saavuttaakseen tämän tavoitteen, oikeudenmukaisen matkailun tulee

- vahvistaa kansojen välistä vuorovaikutusta ja keskinäistä ymmärrystä
- synnyttää kansojen välille luottamuksen ilmapiiriä
- saada matkailijat valvutumaan ja tietoisiksi poliittisesta todellisuudesta sekä rohkaista heitä vaikuttamaan poliittisesti kotimaassaan
- vastustaa poliittisia kampanjoita, joilla pyritään vahvistamaan ja ylläpitämään kansojen välisiä vastakkainasetteluja.

Johtopäätökset

Oikeudenmukaisen matkailun tehtävä on edistää kulttuurien vuorovaikutusta maailmassa, jota leimaa taloudellinen eriarvoisuus, muukalaisviha ja väkivalta. Oikeudenmukainen matkailu pyrkii edistämään keskinäistä ymmärrystä ja sopusointua kansojen välillä. Paras tapa tämän edistämiseksi on matkailu, joka mahdollistaa isännän ja vieraan aidon ja suoran vuorovaikutuksen ja tarjoaa vierailijalle syvällistä kokemusperäistä tietoa toisen kansan elämästä. Matkailijoita voidaan rohkaista ja auttaa hakeutumaan aitoihin vuorovaikutustilanteisiin. Matkailun voi olla solidaarisuuden väylä, jolla tuetaan oikeudenmukaisuutta ja rakennetaan todellista maailmanyhteisöä. Sillä on keskeinen rooli oikeus- ja vapaustaistelun tukena.

Palestiinassa haasteena on kehittää oikeudenmukaisen matkailun tuote, joka voi kilpailla Israelin massaturismin kanssa kansainvälisillä matkailumarkkinoilla. Tämä on mahdollista kehittämällä vaihtoehtoisia ohjelmapaketteja ja parantamalla infrastruktuuria. Näin matkailijoiden viipymää [Palestiinassa] on mahdollista pidentää. Matkailutuotetta on monipuolistettava niin, että erilaisten teemalomien saatavuus paranee. Lupaavia tuotteita ovat vaellukset, camping ja ohjelmapalveluretket, joihin tulee sisällyttää tapaamisia paikallisten ihmisten kanssa. Matkailun markkinoinnin ja mainonnan kautta pitää pyrkiä parantamaan Palestiinan kansainvälistä imagoa.

Oikeudenmukaisessa matkailussa matkailijoiden tarpeita palvelevan tarjonnan kehittäminen auttaa saavuttamaan päämäärän, joka on Palestiinan kulttuurin ja historialliset arvot turvaava taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kehitys.

Palestiinalaiset toivovat, että heidän kärsimyksilleen Israelin miehityksen alla tulee loppu. Toivomme, että Palestiina kehittyä ja siitä tulee aikanaan

edelläkävijä maailmassa. Sen pyhillä ja historiallisilla paikoilla kaikkialta maailmasta tulevat ihmiset voivat kohdata jakaa kokemuksiaan ihmisinä.

Kirjallisuutta:

- Bowman, Glenn, 'The politics of tour guiding, Israeli and Palestinian guides in Israel and the Occupied Territories'. In *Tourism & the Less Developed Countries* (Ed. David Harrison). London: Belhaven, 1992
- Sizer, Stephen R. 'Pilgrimages and Politics, A Survey of British Holy Land Tour Operators.' *Living Stones Magazine*. No. 14, Spring 1997
- Bowman, Glenn, 'Tourism in Palestine-the need to reverse the decline.' *Middle East International*, 8 August 1997
- Ekin, Larry, 'From Pilgrimage to Packaged Tours: Jerusalem and Tourism.' *Perspectives*. 8 July 1990
- Prior, Michael, 'Pilgrimage to the Holy Land, Yesterday and Today,' in *Christians in the Holy Land* (Eds. Michael Prior & William Taylor). London: World of Islam Festival Trust, 1994
- Prior, Michael, 'A Perspective on Pilgrimage to the Holy Land,' in *Jerusalem, What makes for peace!*. (Eds. Naim Ateek, Cedar Duaybis & Marla Schrader). London: Melisende, 1997
- Sizer, Stephen R. 'Visiting the Living Stones, Pilgrimages to the Un-Holy Land'. University of Oxford. 1994
- Sizer, Stephen R. 'The hidden face of Holy Land pilgrimage tourism.' *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. Vol. 9, No. 1, 1997
- Sizer, Stephen R. 'The Historical Origins of Christian Zionism and the Influence of Western Christians in the Holy Land.' University of Middlesex, 1997
- Ecumenical Coalition on Tourism, *Report of Indigenous People's Interfaith Dialogue on Globalisation and Tourism*. Hong Kong, 2002
- 'Towards Democratizing Tourism, Understanding Development through Tourism: A critique & strategizing alternatives'. Interventions of International Tourism NGO's in the World Social Forum, Mumbai, India 2004
- Max Ediger, 'Pilgrimage Toward Transformation'. *Report on Pilgrimage for Transformation*, Alternative Tourism Group, 2006
- Freya-Higgins Desbioles, 'Hostile Meeting Grounds: Encounter between the Wretched of the Earth and the Tourist through Tourism and Terrorism in the 21st Century'. *Report on Pilgrimage for Transformation*, Alternative Tourism Group, 2006
- Ecumenical Coalition on Tourism, *Mission Perspective in Tourism*. Hong Kong, 2001
- Mustafa Aldabagh, *Palestine our land Encyclopaedia*, 1991